

Jaarrapportage Coördinatie gesloten jeugdzorg

Het zal geen van u allen ontgaan zijn dat de jaarrapportage vanuit het Expertise Team Complexe Zorg (ECZ) in een ander jasje gestoken is. Daar goed voorbeeld goed doet volgen is ook de insteek van de bijdrage vanuit de coördinatie gesloten jeugdzorg anders. Degenen die hier zoeken naar de cijfers vanuit regio Zuid-West vanuit deze coördinatie verwijst ik naar de link in het algemene stuk die de cijfers betreft. Voor de cijfers vanuit de gehele regio dient u de link van de PlaatsingsCoördinatie (PC) te raadplegen.

Startend met huishoudelijke mededelingen kondigde de grootste verandering zich aan het einde van het jaar aan. Wetswijzigingen die aanvangen vanaf 1 januari 2023. Er zijn er reeds een aantal actief. Hier wil ik me richten op twee daarvan, die direct invloed hebben op het werkveld van de JeugdzorgPlus.

Tot eind 2022 was het niet mogelijk om met een beschermingsmaatregel Jeugdreclassering over te gaan tot een verzoek gesloten jeugdzorg. De jeugdreclassering (JR) diende zich te wenden tot de gemeente. Het was aan de gemeente om op advies van de JR een verzoek gesloten jeugdzorg te doen. Dat is nu anders. Ook de maatregel JR geeft het mandaat om tot een gesloten verzoek over te gaan. Afgelopen jaar is dit geen één keer voorgekomen. Natuurlijk zijn er wel aanvragen en verzoeken gedaan waarbij de jongeren in kwestie een JR-maatregel hadden, maar dat is altijd in combinatie met geweest. We hebben het dan over de combinatie met een voogdij, een ondertoezichtstelling (OTS) of een voorlopige ondertoezichtstelling (VOTS). De zogenaamde dubbele maatregel. ik kan u hier al toezeggen dat dit onderwerp van schrijven zal zijn bij de rapportage halverwege dit jaar. Interessant om te volgen is wat deze cijfers de komende zes maanden gaan doen.

Is binnen een JR-maatregel de gang naar een gemeente belemmerend geweest om tot een gesloten verzoek over te gaan? Nu het mogelijk is om vanuit een JR-kader om een gesloten machtiging te verzoeken, zal dit dan vaker gaan gebeuren?

De verandering rond de JR-maatregel is een verandering aan de start van een gesloten traject. De tweede wijziging zal binnen het traject, en daarmee het verdere werkveld, naar onze inschatting meer consequenties hebben.

Een verleningsbesluit, bepaling gesloten jeugdzorg of voor de oude gedienden een indicatie is niet meer nodig. Hoort niet meer bij de verplichte stukken om een verzoek gesloten jeugdzorg te doen. De wetswijziging is daar duidelijk over. Deze wordt vervangen door de machtiging/beschikking vanuit de rechtbank. De wetswijziging noemt twee argumenten voor deze verandering. Het verminderen van de administratieve last voor de aanvrager en het feit dat een gemeente altijd akkoord moet gaan met betaling als een jongere gesloten geplaatst is en dat daarmee de noodzaak voor een verleningsbesluit er niet is. Mochten jongeren naast een gesloten behandeling meer hulp nodig hebben, dan dient voor deze aanvullende hulpvraag wel een verleningsbesluit aangeleverd te worden aan de opnemende instelling. Hier moet gedacht worden aan 1-op-1 begeleiding of bijvoorbeeld de aanvraag van een persoonlijkheidsonderzoek. Dit aanvullende verleningsbesluit hoeft niet aanwezig te zijn op de zitting waar besloten wordt tot wel of geen afgifte van een gesloten machtiging.

Om volledig te willen zijn, het betreft hier uithuisplaatsingen gesloten en open. Maar aangezien dit de rapportage vanuit de gesloten jeugdzorg betreft richten we ons alleen op de effecten voor dit werkveld.

Het toeleidingsstelsel tot de gesloten jeugdzorg heeft zich binnen een week al aangepast. Een verleningsbesluit is niet meer nodig. Hobbels bij aanmelding worden dan ook niet voorzien. Wel voorzien we een aantal botsingen verder in het traject. Gemeenten werken veelal met codes. Verschillende codes voor verschillende vormen van jeugdhulp. Voordat de al ingezette verandering in de wet haar weg heeft gevonden tot alle verschillende gemeenten in regio Zuid-west is de verwachting dat er nog menig gefrustreerd belletje tussen gemeente, aanvrager en opnemende instelling gepleegd zal gaan worden.

Met een schuin oog op de privacywetgeving zien we hier niet hoe een machtiging de functie en plek van een verleningsbesluit kan overnemen. Een beschikking is meer dan alleen een uitspraak. Het bevat naast namen en BSN's ook een beschrijving van de zitting inhoudelijk en geeft een kort schrijven van de beoordeling om tot een uitspraak te komen. Hier zal vanuit de rechtbank een tweede variant op dienen te komen, want de huidige beschikkingen lenen zich niet om rond te sturen aan gemeenten.

Waarschijnlijk mede ingegeven door de hierboven aangegeven administratieve onduidelijkheid heeft VWS laten weten dat de wetswijziging geldt voor het indienen van een verzoekschrift. Daarvoor is een bepaling niet meer nodig. Of dat ook inhoudt dat er geen bepaling nodig is voor het verdere traject of alleen voor de zitting lijkt voor nu niet het geval.

Een overgangperiode om opnemende instellingen, aanvragers en betaalplichtige gemeenten tijd te geven hun infrastructuur aan te passen op het niet meer bestaan van een verleningsbesluit voor een uithuisplaatsing is er niet.

En iets afgeven dat er niet is, kan niet. Toch?

Al staan de cijfers inzichtelijk in een ander document, dat ontslaat ons niet om naar de totalen te kijken. Eerder is al kort melding gemaakt dat vanuit (alleen) de JR-maatregel geen verzoeken zijn gedaan. Plaatsingen vanuit de gemeente komen op 15 procent van het aantal aanmeldingen. 27

procent met een VOTS. Dit betekent dat er vanuit de gemeente een verzoek tot onderzoek is gedaan, de Raad voor de Kinderbescherming dit verzoek/advies overneemt en de rechtbank verzoekt een VOTS en een machtiging gesloten jeugdzorg uit te spreken. Dit zijn in alle gevallen spoedplaatsingen. Afgelopen jaar zien we wederom een hoog percentage spoedaanvragen. Geen opmerkelijk aantal als we de standaard van afgelopen jaren maatstaf nemen.

Deze twee aantallen zouden opgeteld kunnen worden en van het totaal kan gesteld worden dat dat het aantal jongeren is dat zonder al langer lopende beschermingsmaatregel direct naar de JeugdzorgPlus is geplaatst. Allen jongeren die begeleid zijn vanuit de gemeenten en waarvan de ernst van de problematiek zo groot was dat uiteindelijk een kinderrechter meent dat een gesloten behandeling noodzakelijk is. Het betreft dan 42 procent van de aanmeldingen.

In eerdere rapportage vanuit de coördinatie is al uitvoerig stilgestaan bij de oorzaken van het hoge aantal spoedaanvragen. We weerstaan de verleiding dit opnieuw uiteen te zetten. Kort door de bocht komt dit door het gebrek aan een alternatief binnen de verzoeken die gedaan kunnen worden, het veranderde klimaat rond het denken over de JeugdzorgPlus wat veelal tot uitstel leidt, maar uiteindelijk niet altijd tot afstel. Uitstel leidt eerder regelmatig tot verergering van de situatie waarin een jeugdige zich bevindt, waarna een spoedaanpak als enige optie overblijft. Derde oorzaak die genoemd dient te worden is de inschatting dat een jongere niet gesproken kan worden voordat de rechter een uitspraak doet vanwege het risico op onttrekking of agressie. De enige mogelijkheid die dan resteert is een spoedverzoek waarbij de wet de mogelijkheid biedt om, als er goede gronden voor zijn, eerst te volstaan met een instemmingsverklaring "ongezien". Oneigenlijk gebruik van de spoedprocedure? Misschien wel als er voor gekozen wordt vanwege het niet goed in kunnen schatten van de risico's.

Het aantal aanmeldingen van afgelopen jaar fluctueert uiteraard in vergelijking met afgelopen jaren. Maar het idee dat de ombouw de ondergrens heeft bereikt kan voorzichtig gestaafd worden met cijfers. Afgelopen jaar zijn er 140 plaatsingen geweest vanuit deze coördinatie. Dit cijfer vertekent een beetje, meenemend dat ook overplaatsingen, her-aanmeldingen en hernieuwde aanmeldingen na onttrekkingen meegenomen zijn in dit aantal. Dat is niet anders dan andere jaren. Als we kijken naar 2021 en 2020 zien we 176 vorig jaar en twee jaar terug 131. Met corona als beïnvloedende factor in 2020 en de rente in meer aanmeldingen in 2021, zou een vastere lijn duidelijk kunnen worden.

Voor 2022 moet ook in ogenschouw genomen worden dat de verminderde capaciteit in onze regio zijn invloed heeft gehad. De drie "lichtere" gesloten groepen van Horizon in Alphen zijn ingeperkt tot één groep. Van de twee Hestia-meidengroepen heeft er één de deur gesloten. In totaal meer dan halvering van het aantal plekken in Alphen nu er van de vijf groepen nog twee over zijn. Daarnaast zijn we geconfronteerd met een lange opnamestop voor de meidengroep in Alphen. Maandenlang hebben er geen plaatsingen plaatsgevonden. Het sluiten van de tweede groep en het inzakken van het aantal jongeren op de overgebleven groep is hier oorzaak van geweest. Met het beperken van het aantal jongeren per groep naar zes op een groep hebben ook Horizon-locatie Harreveld en Schakenbosch te maken gehad. Tot een officiële opnamestop heeft dat daar niet geleid.

Ondanks het al incidenteel loslaten van maximaal zes jongeren op een groep voelen we vanuit de coördinatie toch het capaciteitsgebrek. Meer dan eens zijn we geconfronteerd met wachten op een passende plek, ondanks de aanwezigheid van een machtiging. We kennen de procedures en weten dat een machtiging geen directe plek garandeert. Dat vaak uit moeten leggen aan aanvragers is onderdeel van onze functie. Maar we zien ook dat het aanvragers ervan weerhoudt een verzoek in te dienen. Dit vaak met gevolgen voor de jeugdige en zijn omgeving. Het verzoeken om een gesloten

machtiging moet een zeer weloverwogen beslissing zijn. Expertise, wijsheid en geduld zijn vereist om die afweging te maken. Als in deze afweging het niet beschikbaar zijn van een behandelplek een factor gaat spelen, schieten we ons doel in de ombouw voorbij. De opvatting van de coördinatie is dat we dat punt inmiddels gepasseerd zijn.

Vanuit het werkveld komen de geluiden dat er wel de bereidheid is om groepen op de afgesproken zes jongeren te houden, maar de stap om dat te bewerkstelligen, namelijk een nieuwe groep openen, niet past in het tijdsbeeld of simpelweg voor problemen zorgt die niet te verhelpen zijn. Het niet kunnen vinden van gekwalificeerd vast personeel staat daarbij op nummer één.

De gedachte leeft dat de aanvragen en daarmee de jongeren zwaarder worden in problematiek. Gedwongen prostitutie, flinke drugsproblematiek of ernstige psychiatrische diagnoses.

Jongeren die aangemeld worden, lijken jonger dan voorheen of juist ouder en kort voor hun 18e jaar aangemeld te worden. Cijfers lijken geen uitsluitsel te geven om deze gedachte te staven. Cijfers zijn op helaas meerdere manieren te interpreteren. Misschien kan hier wel gesteld worden dat door het verminderde aantal aanmeldingen de excessen er duidelijker bovenuit steken dan voorheen.

Zijn we in aantal nu gezakt naar een minimaal aantal aanmeldingen voor de JeugdzorgPlus?

Alternatieven voor de JeugdzorgPlus zijn er niet. Alsook in eerdere rapportage genoemd, zijn de verschillende projecten die gestart zijn, eerder bedoeld om een werker in de zorg meer middelen te geven om een jongere te helpen. Een alternatief voor de geslotenheid zijn ze niet. Van de aanmeldingen die we krijgen zijn er geen waarbij de gedachte leeft niet in te grijpen of de gedachte dat er nadere mogelijkheden zijn buiten een gesloten behandelplek. Daarbij ligt er de eis tot een instemmingsverklaring en pas dan kijkt de kinderrechter met een kritische blik. Wel zien we meer dan eens aanmeldingen waarbij de gedachte moeilijk onderdrukt kan worden, *waarom er niet eerder is ingegrepen*. Denk hierbij aan de eerder genoemde excessen. Het lijkt dat er te veel gezocht wordt naar hoe zetten we in op niet gesloten. De term kapot repareren lijkt het meest passend in dezen: te lang proberen, te graag de positieve dingen zien en het kostte wat het kost niet gesloten willen plaatsen is niet altijd waar een kind en/of jeugdige het meest mee is geholpen.

Maar dan moet het aanbod wel gegarandeerd blijven. Wachten met verzoeken indienen zou niet moeten mogen, maar gebeurt nu wel. Aanbod zou zich moeten aanpassen aan de vraag. De inzet die geleverd wordt, moet zich richten op het verminderen van de vraag. We merken nu een tendens dat deze volgorde zich omdraait. We zien, niet alleen afgelopen jaar, dat de aanpak van de ombouw er een is van minder aanbod creëren en verheugd zijn dat ook de vraag minder wordt. We moeten waakzaam zijn dat we niet het tegenstelde gaan bereiken als dat waar we voor weg gegaan zijn. We moeten ons richten op en zorgen voor voldoende aanbod. Inspelen op wat er nodig is en niet bepalen wat het aanbod is en daarmee de vraag willen bepalen. We merken helaas te vaak dat er afgezien wordt van een aanmelding omdat er toch geen plek is. Het is niet aan deze coördinatie te schrijven over andere regio's, maar we willen hier wel de woorden van een collega coördinatie noemen waar de aanmeldingen tot een minimaal punt zijn gedaald omdat het idee leeft dat je toch geen plek krijgt.

Binnen de JeugdzorgPlus verandert ook de denkwijze. Wat vindt de jeugdige? Waar ligt de draagkracht? Wat zijn gezamenlijke doelen en waar zit de intrinsieke motivatie van de jeugdige zelf? Een JeugdzorgPlus-instelling is geen JJI en daarmee moet ook het klimaat anders zijn.

Anders dan toejuichen is niet mogelijk in dezen.

Vanachter dit bureau willen we opmerken dat de kloof tussen aanbieders en aanvragers aan het vergroten is. Alsof er een demarrage uit het peloton is en de kopgroep uit het zicht is verdwenen. We moeten oppassen en zorgen dat er verbinding blijft en de koplopers geen eigen wedstrijd gaan rijden.

De vraag vanuit de aanmelders, vanuit het werkveld, is veelal een vraag om veiligheid. Zorg alsjeblieft dat er niets met hem of haar gebeurt. Ik slaap niet meer als ik niet weet dat zij of hij binnen is. Hoe is het mogelijk dat er verlof gegeven wordt. Ik snap niet dat er een stage buiten het terrein is. Ik wist dat het tijdens verlof mis zou gaan, daarom plaats ik toch gesloten. Hoe kan dat nu?!

Beeldvorming is in deze essentieel. Maar ook begrip van elkaars situatie, en bovenal begrijpen van elkaars werkwijze en zienswijze. Ook hier moeten vraag en aanbod bij elkaar gehouden worden. Duidelijke verwachtingen gesteld worden bij aanvang van een traject. Misschien is het zo dat er vanuit de zorgaanbieders iets langzamer gegaan moet worden en door middel van communicatie, voorlichting en door het uitspreken van verwachtingen de aanvragers zo mee te nemen in de algehele ontwikkelingen.

Dat de huidige ontwikkelingen tijd en geduld vragen is zeker. Maar door elkaars wensen en mogelijkheden te beseffen, nemen we daar een eerste stap. En door in gesprek te blijven, uitleg te blijven geven, houden we elkaar in de gaten en trekken we samen op. Daar we nog in het begin van het jaar zitten, zou dit een mooi voornemen zijn namens de coördinatie gesloten jeugdzorg.